

**LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS KANCELIARIJA
POLITIKOS ĮGYVENDINIMO GRUPĖ**

PAŽYMA

**DĖL VYRIAUSYBĖS NUTARIMO
„DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS VALSTYBINĖS KALBOS KONSTITUCINIO
ĮSTATYMO PROJEKTO NR. XIIP-558“ PROJEKTO
(Nr. TAP-17-1273(2); TAIS Nr. 17-7606(4))**

2017-11-10 Nr. NV-2852

Vilnius

Projekto rengėjas: Kultūros ministerija.

Projekto tikslas: iš esmės pritarti Seimo narių A. Pitrenienės, V. Stundžio, A. Dumčiaus, R. Baškienės, D. Teišerskytės, E. Žakario, A. Zeltinio, V. Gedvilo, V. Juozapaičio siūlymams, tačiau pasiūlyti Seimui jį tobulinti pagal Nutarimo projekte išdėstytas pastabas ir pasiūlymus.

Seimo nariai teikiamu Įstatymo projektu (projektas registruotas 2013-05-10), atsižvelgiant į naujas politines, ekonomines ir socialines aplinkybes, siekia įtvirtinti skaidresnę, nuoseklesnę kalbos politiką ir siūlo:

- nustatyti aiškias valstybinės kalbos privalomo vartojimo ribas ir užtikrinti visavertį lietuvių kalbos funkcionavimą visose viešojo gyvenimo srityse;
- išskirti viešojo intereso dalykus – vartotojų informavimą ir aptarnavimą, valstybinės kalbos vartojimą radijuje, televizijoje, kine, viešuosiuose užrašuose, pavardės vyriškosios ir moteriškosios formos skirtumus ir kt.;
- reglamentuoti lietuvių kalbos tvarkybą (principus, organizavimą);
- patikslinti Įstatymo struktūrą pagal dabartinius reikalavimus (įvesti sąvokas, atnaujinti terminiją ir kt.).

Dabartinė situacija:

Valstybinės kalbos apsaugą (vartojimą, taisyklingumą, puoselėjimą ir kt.) reglamentuoja Valstybinės kalbos įstatymas (priimtas 1995-01-31), kuris yra gerokai pasenęs tiek teisinės normų aiškumo, tiek teisės technikos požiūriu.

Atkreiptinas dėmesys, kad Vyriausybė 2015-06-17 nutarimu Nr. 606 „Dėl Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos konstitucinio įstatymo projekto Nr. XIIP-558“ yra pateikusi išvadą dėl Įstatymo projekto (iš esmės pritariama, tačiau siūloma Seimui projektą patobulinti pagal pateiktas pastabas ir pasiūlymus).

Projekto esmė. Nutarimo projekto rengėjai siūlo:

- ✓ išplėsti Įstatymo projekto taikymo sritis (ne tik valstybės ir savivaldybių institucijoms, bet ir kitoms asmenų grupėms, Lietuvoje veikiantiems ES narėse įsisteigusiems juridiniams asmenims, organizacijoms ir kt.);
- ✓ aiškiai apibrėžti nuostatas dėl pagalbinės (užsienio) kalbos vartojimo valstybės ir savivaldybės institucijų ir įstaigų veikloje, kad praktikoje nekiltų taikymo ir aiškinimo problemų;
- ✓ užtikrinti fizinių asmenų teises į administracinį, baudžiamąjį, civilinį procesą nediskriminuojant kalbos pagrindu;
- ✓ nepritarti siūlymui institucijose dokumentus priimti tik lietuvių kalba;
- ✓ aiškiai apibrėžti nuostatas dėl lietuvių kalbos finansavimo modelio parinkimo, programų lėšų šaltinių, vertinimo kriterijų ir kt.
- ✓ atsisakyti nuostatų, kurios sukeltų nepagrįstai didelę reguliacinę našta telekomunikacijų įrenginių tiekėjams, kompiuterinės įrangos pardavėjams;
- ✓ įtvirtinti kriterijus ir sąlygas, kurioms esant yra pagrindas iš darbuotojų reikalauti perlaikyti

- valstybinės kalbos egzaminą;
- ✓ atsisakyti konkrečių institucijų pavadinimų įvardijimo konstituciniame įstatyme (Valstybinė lietuvių kalbos komisija; Valstybinė kalbos inspekcija).

Atitiktis Vyriausybės programai: Projektas atitinka Vyriausybės programos siekius išsaugoti nacionalinį kultūros paveldą, pirmiausiai išsaugant lietuvių kalbą - mūsų kultūros pamatą (145 p.).

Derinimas:

- Be pastabų suderinta su Finansų, Energetikos, Krašto apsaugos, Sveikatos apsaugos, Užsienio reikalų, Vidaus reikalų, Žemės ūkio ministerijomis, Europos teisės departamentu, Lietuvos savivaldybių asociacija.
- Nutarimo projektas patikslintas pagal Valstybinės kalbos komisijos, Švietimo ir mokslo, Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos pateiktas pastabas.
- Nutarimo projektas derintas su Teisingumo ministerija, dėl pastabų ir pasiūlymų, į kuriuos neatsižvelgta, teikiama derinimo pažyma.
- *Teikiamas projektas patikslintas pagal Vyriausybės Teisės grupės išvadoje Nr. NV-2323 pateiktas pastabas ir pasiūlymus.*

Dalykinio vertinimo išvada:

- Iki pateikimo pasirašyti Ministrui Pirmininkui patikslinti Projektą redakciniu ir stiliaus aspektu pagal Vyriausybės kanceliarijos Teisės grupės išvadoje NV-2838 pateiktas pastabas.
- Teikiamą projektą siūlome svarstyti Vyriausybės posėdžio B dalyje.

Politikos įgyvendinimo grupės patarėja

Nomeda Poderienė

Nomeda Poderienė, tel. 8 706 61 816, el. p. nomeda.poderiene@lr.lt

LIETUVOS RESPUBLIKOS KULTŪROS MINISTERIJA

Biudžetinė įstaiga, J. Basanavičiaus g. 5, LT-01118 Vilnius, tel. (8 5) 219 3400, faks. (8 5) 262 3120, el. p. dmm@lrkm.lt.
Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 188683671

Lietuvos Respublikos Vyriausybei

2017-10-02 Nr. 51-331

I

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS NUTARIMO „DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS VALSTYBINĖS KALBOS KONSTITUCINIO ĮSTATYMO PROJEKTO NR. XIIP-558“ PROJEKTO

Lietuvos Respublikos kultūros ministerija (toliau – Kultūros ministerija), vykdydama Ministro Pirmininko pavedimą, informintą Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanclerio 2017 m. balandžio 5 d. rezoliucija Nr. S-23-854, atsižvelgusi į Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarijos Politikos įgyvendinimo grupės 2017 m. rugsėjo 19 d. pažymoje Nr. NV-2374 pateiktą išvadą, teikia pagal Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarijos Teisės grupės 2017 m. rugsėjo 14 d. išvadoje Nr. NV-2323 pateiktas pastabas ir pasiūlymus patikslintą Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos konstitucinio įstatymo projekto Nr. XIIP-558“ projektą (toliau – Nutarimo projektas).

Nutarimo projektu siūloma iš esmės pritarti Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos konstitucinio įstatymo projektui Nr. XIIP-558 (toliau – Įstatymo projektas) ir pateikti pastabas bei pasiūlymus dėl Įstatymo projekte siūlomo teisinio reguliavimo priemonių tobulinimo.

Konstitucijos 14 straipsnyje nustatyta, kad valstybinė kalba – lietuvių kalba. Įstatymo projektu siekiama apsaugoti visuomeninę vertybę – lietuvių kalbą. Konstituciniais įstatymais paprastai reguliuojami visuomeniniai santykiai, siekiant užtikrinti jų stabilumą. Nutarimo projektu siūloma iš esmės pritarti Įstatymo projektui, jo tikslui ir siekiui užtikrinti lietuvių kalbos vartojimo stabilumą, tačiau Nutarimo projekte pateikiamos pastabos ir pasiūlymai dėl atskirų Įstatymo projekto nuostatų tikslinimo ir tobulinimo. Nutarimo projekte pateikiama argumentais grįsta Vyriausybės nuomonė dėl Įstatymo projekto taikymo, užsienio kalbų vartojimo, administracinės procedūros kalbos, lietuvių kalbos finansavimo modelio parinkimo, administracinės naštos sukūrimo, viešųjų užrašų skelbimo, konkrečių institucijų pavadinimo įvardijimo konstituciniame įstatyme ir kitų nuostatų.

Nutarimo projektas paskelbtas Lietuvos Respublikos Seimo teisės aktų informacinės sistemos Projektų registravimo posistemyje.

Nutarimo projektą parengė laikinai einanti Kultūros ministerijos Teisės skyriaus vedėjo pareigas Roberta Emilija Miliutienė (tel. (8 5) 219 3441, el. p. roberta.miliutiene@lrkm.lt).

PRIDEDAMA. Nutarimo projektas, 6 lapai.

Kultūros ministrė

Liana Ruokytė-Jonsson

LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖ
NUTARIMAS
DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS VALSTYBINĖS KALBOS KONSTITUCINIO
ĮSTATYMO PROJEKTO NR. XIIP-558

2017 m.

d. Nr.

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Seimo statuto 138 straipsnio 3 dalimi ir atsižvelgdama į Lietuvos Respublikos Seimo valdybos 2017 m. kovo 29 d. sprendimo Nr. SV-S-178 „Dėl įstatymų projektų išvadų“ 1 punktą, Lietuvos Respublikos Vyriausybė n u t a r i a:

Iš esmės pritarti Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos konstitucinio įstatymo projektui Nr. XIIP-558 (toliau – Įstatymo projektas), tačiau pasiūlyti Lietuvos Respublikos Seimui jį tobulinti atsižvelgiant į šias pastabas ir pasiūlymus:

1. Sistemiskai vertinant Įstatymo projektą, darytina išvada, kad Įstatymo projektas taikytinas ne tik Įstatymo projekto 1 straipsnio 3 dalyje nurodytoms Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių institucijoms ir įstaigoms, bet ir kitoms asmenų grupėms (juridiniams ir fiziniams asmenims, parduodantiems prekes ar teikiantiems paslaugas, darbuotojams, Lietuvos Respublikoje veikiančių Europos Sąjungos valstybėse narėse įsisteigusių įmonių filialams ir pan.). Dėl šios priežasties tikslinga Įstatymo projekto 1 straipsnio 3 dalis, papildomai nurodant kitas asmenų grupes, apibrėžtas to paties straipsnio 4 dalyje.

Siekiant užtikrinti teisinį aiškumą ir vienodai vartoti Įstatyme esančias sąvokas, būtų tikslinga Įstatymo projekto 1 straipsnio 4 dalyje išbraukti žodžius „viešiesiems, privatiesiems“, „norminių“; vietoje žodžių „įmonių filialams“ įrašyti žodžius „juridiniams asmenims, organizacijoms ir jų padaliniams“, atsisakyti vertinamojo pobūdžio ir subjektyviai traktuotinos nuostatos „ir susijusi su visuomenės interesais – valstybės saugumu, visuomenės sveikata, sveikatos apsauga, vaikų ir jaunimo ugdymu, tautinės kultūros apsauga, žmonių sauga darbe, užimtumo ir vartotojų teisių apsauga, visuomenės informavimu ir kt.“ bei Įstatymo projekto 1 straipsnio 3 dalį (buvusią 4 dalį) išdėstyti taip:

„3. Įstatymas taikomas visoms Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių institucijoms ir įstaigoms. Kitiems Lietuvos Respublikos juridiniams ir fiziniams asmenims, taip pat Lietuvos Respublikoje veikiančioms Europos Sąjungos valstybėse narėse ar kitose Europos ekonominės erdvės valstybėse įsisteigusiems juridiniams asmenims, organizacijoms ir jų padaliniams įstatymo nuostatos taikomos tiek, kiek tarptautiniam teisiniui santykiui taikytina Lietuvos teisė.“

2. Atsižvelgiant į tai, kad Europos Sąjungos teisės aktai yra Lietuvos teisės sistemos dalis, Įstatymo projekto 5 straipsnio 2 dalį siūlytina papildyti žodžiais „Europos Sąjungos teisės aktai“.

3. Įstatymo projekto 6 straipsnio 1 dalies ir 7 straipsnio nuostatos kartojasi, kadangi nagrinėjant ir juridinių, ir fizinių asmenų prašymus ar skundus turės būti priimami atitinkami sprendimai. Siūlytina aiškiai atskirti šiais straipsniais reglamentuojamus klausimus.

4. Įstatymo projekto 6 straipsnio 1 dalies nuostatos dėl pagalbinės kalbos vartojimo nėra pakankamai apibrėžtos ir praktikoje gali kelti taikymo ir aiškinimo problemų. Neapibrėžta, kokios užsienio kalbos gali būti vartojamos, pagalbinių kalbų vartojimo atvejai ir tvarka. Taip pat neapibrėžta, ar visi dokumentai privalomai turės būti rengiami lietuvių kalba, juos tik vėliau išverčiant į užsienio kalbą, ar galimas būtų ir tiesioginis pagalbinės kalbos kaip pirminio (ar vienintelio) šaltinio vartojimas (pvz., kaip ši nuostata turėtų būti taikoma susirašinėjant su Europos Sąjungos institucijomis).

5. Atsižvelgiant į Lietuvos Respublikos valstybės informacinių išteklių valdymo įstatyme vartojamas sąvokas, Įstatymo projekto 6 straipsnio 4 dalyje vietoje žodžių „Valstybės registrai (kadastrai)“ įrašytini žodžiai „Valstybės informacinės sistemos ir valstybės registrai“. Šiuo aspektu tikslingina Įstatymo projekto 15 straipsnio 1 dalis.

6. Įstatymo projekto 7 straipsnio 1 dalies redakcija tikslingina, atsižvelgiant į tai, kad išimtyms nustatytos ne tik šio straipsnio 4 dalyje, bet ir 2 bei 3 dalyse.

7. Įstatymo projekto 7 straipsnio 2 dalis, 4 dalis neatitinka Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo 32 straipsnio ir neužtikrina fizinių asmenų teisės į administracinį procesą, nediskriminuojant kalbos pagrindu. Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo 32 straipsnio 2 dalis teigia, kad tais atvejais, kai asmuo, dėl kurio yra pradėta administracinė procedūra, ar kiti suinteresuoti asmenys nemoka ar nesupranta lietuvių kalbos arba dėl sensorinio ar kalbos sutrikimo negali suprantamai reikšti savo minčių, administracinėje procedūroje turi dalyvauti vertėjas. Galiojanti Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo nuostata atitinka europinės integracijos procesus, laisvo asmenų judėjimo Europos Sąjungoje principą, jos taikymas praktikoje pasitvirtino, todėl keisti galiojantį reguliavimą netikslinga. Šiuo aspektu siūlytina patikslinti Įstatymo projekto 7 straipsnio 2 ir 4 dalis. Įstatymo projekto 7 straipsnio 2 dalies nuostata „neturi pakankami lėšų sumokėti už vertėjo paslaugas“ yra neapibrėžta, vertinamojo pobūdžio. Įstatymo projekto 7 straipsnio 2 ir 3 dalyse formuluotė „užtikrina vertimą“ taip pat neapibrėžta, todėl gali būti sudaromos prielaidos atsirasti nepagrįstai papildomai naštai administracinę procedūrą vykdančiam subjektui (pavyzdžiui, pareigą išversti dokumentus), tačiau Viešojo administravimo įstatymo 32 straipsnio 3 dalyje numatyta tik pareiga užtikrinti vertėjo dalyvavimą administracinėje procedūroje.

8. Pažymėtina, kad Įstatymo projekto 7 straipsnyje reglamentuojama tik administracinės procedūros kalba. Šiame konstitucinio įstatymo straipsnyje tikslinga reglamentuoti asmenų teisę naudotis vertėjo paslaugomis ir baudžiamajame, ir civiliniame procese. Įstatymo projekto 7 straipsnio 3 dalyje pateikiamas baigtinis sąrašas atvejų, kuomet valstybės ir savivaldybių institucijos ir įstaigos užtikrina vertimą į kitą kalbą, neapims faktinių situacijų, kurioms susiklosčius būtina užtikrinti vertimą į kitą kalbą.

9. Įstatymo projekto 7 straipsnio 4 dalies nuostata „valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų darbuotojai *savo noru* gali žodžiu bendrauti su fiziniais asmenimis abiem šalims priimtina kalba“ sudarytų galimybes šią normą interpretuoti subjektyviai ir priimti subjektyvius sprendimus. Aptarnavimas kitomis kalbomis turėtų būti nustatytas ne darbuotojų noru, o atsižvelgiant į poreikį, institucijos galimybes ir institucijos vadovo sprendimu. Taip pat siūlytina suvienodinti formuluotes

„kitą kalbą, kurią jis moka“ ir „kitą asmeniui suprantamą kalbą“, vartojamas Įstatymo projekto 7 straipsnio 2 ir 3 dalyse.

10. Įstatymo projekto 7 straipsnio 5 dalyje siūlomas įtvirtinti faktinis draudimas priimti dokumentus ne lietuvių kalba yra neproporcingas Įstatymo projekto tikslui ir neatitinka asmenų lygiateisiškumo bei laisvo asmenų judėjimo Europos Sąjungoje principo. Atsižvelgiant į Lietuvos Respublikos buhalterinės apskaitos įstatymo 6 straipsnio 4 dalį, nustatančią, kad apskaitos dokumentai ir apskaitos registrai sudaromi lietuvių kalba, o prireikus – ir lietuvių, ir užsienio kalbomis, o gauti dokumentai, sudaryti užsienio kalba, prireikus turi būti išversti į lietuvių kalbą, pagal Buhalterinės apskaitos įstatymą tikslintinas Įstatymo projekto 7 straipsnis.

11. Lietuvių kalbos studijų ir mokymosi lietuvių kalba užsienio valstybių mokyklose, lituanistikos mokslo tyrimų, lietuvių kalbos funkcionavimo valstybinis rėmimas yra svarbi valstybės funkcija, viešasis interesas. Įstatymo projekto 8 straipsnio 4 dalies, 9 straipsnio 1 dalies, 19 straipsnio 1, 4, 7 dalių nuostatos bus imperatyvios: jose ne tik siūloma nurodyti, kad lietuvių kalbos funkcionavimas turi būti remiamas, bet ir yra įtvirtintas subjektas, turintis pareigą užtikrinti, kad lietuvių kalba būtų remiama ir saugoma, – būtent valstybė. Šios konstitucinio įstatymo nuostatos suponuos valstybės pareigą formuoti ir vykdyti lietuvių kalbos politiką taip, kad ji atitiktų viešąjį interesą, visuomenės poreikius. Vis dėlto Įstatymo projekto 8 straipsnio 4 dalyje, 9 straipsnio 1 dalyje, 19 straipsnio 1, 4, 7 dalyse dėstant valstybės įsipareigojimus dėl atitinkamų veiklų rėmimo šie įsipareigojimai nekonkretizuojami. Esminiai rėmimo klausimai (valstybės poreikius ir galimybes atitinkančio lietuvių kalbos finansavimo modelio parinkimas, programų lėšų šaltiniai, programos rengiantys subjektai, programų vertinimo kriterijai ir pan.) turėtų būti šio Įstatymo reguliavimo dalykas, įgyvendinamiesiems teisės aktams paliekant tik procedūrinius dalykus ir įstatymo nuostatų detalizavimą.

12. Pažymime, kad Įstatymo projekto 8 straipsnio 1 dalyje nėra įtvirtinti kriterijai ir atvejai, kada, kur ir kokia apimtimi garantuojamas mokymas lietuvių kalba ir lietuvių kalbos mokymasis. Įstatymo projekto 8 straipsnio 2 dalyje neužtikrinama tautinių mažumų teisė mokyklose mokytis gimtąja kalba. Įstatymo projekto 8 straipsnio 2 dalyje būtų tikslinga palikti galimybę kituose įstatymuose (Mokslo ir studijų įstatyme ar pan.) nustatyti išimtis.

13. Siūlytina Įstatymo projekto 9 straipsnio nuostatas suderinti su Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų įstatymo 3 straipsnio 3 ir 4 dalyse, 4 straipsnio 15 dalyje nustatytais sąvokomis bei įtvirtintomis nuostatomis ir jį išdėstyti taip:

„9 straipsnis. Mokslas

1. Valstybė pripažįsta lituanistikos mokslinių tyrimų prioritetą.

2. Valstybė remia lietuvių mokslo kalbos puoselėjimą: terminijos kūrimą ir tvarkybą, studijų kalbos tobulinimą, mokslo kalbos sklaidą ir lietuvių kalbos tyrimų programas“.

14. Lietuvos Respublikos vartotojų teisių apsaugos įstatymo 5 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad kituose įstatymuose gali būti nustatyta gamintojo, pardavėjo, paslaugos teikėjo pareiga Lietuvos Respublikos civiliniame kodekse ir kituose teisės aktuose nustatyta informaciją vartotojams pateikti valstybine ir kita kalba. Atsižvelgiant į tai, kad informacijos, pateikiamos lietuvių kalba, gavėjai ne visais atvejais suprastų (viešoji rašytinė ir garsinė informacija transporte, muitinėse, oro uostuose, viešbučiuose, bankuose, turizmo agentūrose ir kt.) lietuvių kalbą ir jų interesus atitiktų papildomai teikiama informacija užsienio kalba, taip pat atsižvelgiant į laisvo prekių ir paslaugų judėjimo Europos Sąjungoje principą, kartu siekiant suderinti teisės aktuose nustatyta reguliavimą, siūlytina patikslinti Įstatymo projekto 7 straipsnio 7 ir 8 dalyse, 10 straipsnio 1, 2 ir 5 dalyse išdėstytų

nuostatų formuluotes – sudaryti galimybes skelbti informaciją, rengti dokumentus ir aptarnauti vartotojus ne tik valstybine kalba.

15. Įstatymo projekto 10 straipsnio 7 ir 8 dalyse siūlomos nustatyti pareigos telekomunikacijų galinių įrenginių pardavėjams ir elektroninių paslaugų teikėjams bei kompiuterinės įrangos pardavėjams sukels nepagrįstai didelę reguliacinę naštą, neigiamai paveiks verslo aplinką. Konstituciniu įstatymu nustatant ribojimus, ribojimo priemonės turi atitikti teisėtus ir visuomenei svarbius tikslus, šios priemonės turi būti būtinos minėtiems tikslams pasiekti, jos neturi varžyti asmens teisių ir laisvių labiau negu reikia tikslams pasiekti. Nesant atitikimo proporcingumo principui pagrindimo, minėtos nuostatos vertintinos kaip nebūtinos Įstatymo projekto tikslams pasiekti, todėl siūlytina jų atsisakyti.

16. Įstatymo projekto 11 straipsnio 3 dalyje vartojama neapibrėžta sąvoka „filmai vaikams“. Atsižvelgiant į tai, kad Įstatymo projekto kontekste neapibrėžta, kuri amžiaus grupė būtų laikoma vaikais, o pagal Lietuvos Respublikos vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymo 2 straipsnio 3 dalį vaikas – žmogus iki 18 metų, išskyrus atvejus, kai Lietuvos Respublikos įstatymuose nustatyta kitaip, visi filmai, skirti asmenims iki 18 metų, galėtų būti traktuojami kaip filmai vaikams. Siūlytina įvertinti, ar Įstatymo projekto 11 straipsnio 3 dalies nuostata atitinka Įstatymo projekto tikslus.

17. Atsižvelgiant į tai, kad kolektyvinė sutartis nėra darbo sutartis, siūlytina Įstatymo projekto 12 straipsnio 1 dalyje vietoj žodžių „įskaitant kolektyvines“ įrašyti žodžius „kolektyvinės sutartys“, o atsižvelgiant į tai, kad pagal Lietuvos Respublikos užimtumo įstatymo 4 straipsnio 1 dalį asmuo yra laikomas dirbančiu, jei jis dirba pagal darbo sutartį ar darbo santykiams prilygintų teisinių santykių pagrindu, o užimtu yra laikomas asmuo, kuris vykdo pagal Užimtumo įstatymo 9 straipsnį nurodytą neatlygintą veiklą, vietoj žodžių „darbo santykių“ vartoti žodžius „darbo santykių, darbo santykiams prilygintų teisinių santykių, neatlygintinos veiklos“.

18. Atsižvelgiant į tai, kad Lietuvos Respublikos darbuotojų saugos ir sveikatos įstatymo 2 straipsnio 12 dalyje yra apibrėžta sąvoka „darbuotojų sauga ir sveikata“, siūlytina Įstatymo projekto 12 straipsnio 2 dalyje vietoj žodžių „darbų saugos ir darbuotojų sveikatos apsaugos“ vartoti žodžius „darbuotojų saugos ir sveikatos“. Be to, Įstatymo projekto 12 straipsnio 2 dalyje būtų tikslinga, atsižvelgiant į Lietuvos Respublikos darbo kodekse įtvirtintą draudimą diskriminuoti kalbos pagrindu, nustatyti darbdavio pareigą darbuotojams, kurie nesupranta lietuvių kalbos, pateikti informaciją jiems suprantama kalba.

19. Įstatymo projekto 13 straipsnio 1 dalyje vartojama konstrukcija „kiti asmenys, kurių veiklai taikomos šio įstatymo nuostatos“, laikytina pertekline, kadangi šio straipsnio 1 dalyje jau yra apibrėžiami asmenys, kurie turi mokėti lietuvių kalbą, t. y. prekes tiesiogiai parduodantys ar paslaugas tiesiogiai teikiantys darbuotojai. Nurodyta nuostata įvestų neapibrėžtumą ir išplėstų Įstatymo taikymą, todėl siūlytina jos atsisakyti.

20. Atsižvelgiant į tai, kad kalbos mokėjimo reikalavimas gali būti vertinamas kaip teisės dirbti ribojimas, pareiga mokėti valstybinę kalbą konkrečiu lygmeniu konkrečioms pareigoms, profesijoms ar pareigybėms turėtų būti įtvirtinta įstatymo lygmeniu, o Vyriausybė galėtų tik detalizuoti šį reikalavimą, nustatydamą privalomuosius kalbos mokėjimo reikalavimus ir valstybinės kalbos mokėjimo patvirtinimo tvarką (Įstatymo projekto 13 straipsnio 2 dalis).

21. Įstatymo projekto 13 straipsnio 3 dalies nuostata yra vertinamojo pobūdžio. Jos taikymas praktikoje pagal pasiūlytą reguliavimą visiškai priklausytų nuo Valstybinės kalbos inspekcijos viršininko valios. Tai savo ruožtu galėtų sudaryti prielaidas piktnaudžiauti ir neužtikrinti

darbuotojų teisėtų lūkesčių. Atsižvelgiant į tai, Įstatymo projekto 13 straipsnyje turi būti įtvirtinti kriterijai, kuriems esant yra pagrindas reikalauti perlaikyti valstybinės kalbos egzaminą.

22. Įstatymo projekto 16 straipsnis neatitinka Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 2.40 straipsnio 2 dalies nuostatos, kad juridinio asmens pavadinimas turi būti sudarytas laikantis lietuvių bendrinės kalbos normų ir negali būti sudarytas tik iš tiesioginę veiklos daiktų ar paslaugų rūšį nurodančio bendrinio žodžio (žodžių) arba tik iš vietovardžio, arba tik iš kitokio žodžio, neturinčio skiriamąjį požymį. Atsižvelgiant į siekį Įstatymo projektu užtikrinti lietuvių kalbos vartojimo stabilumą, taip pat į galiojančią pavadinimų sudarymo tvarką, tikslintina 16 straipsnio redakcija ir siūlytina šį straipsnį išdėstyti taip:

„2. Lietuvos Respublikoje steigiamų juridinių asmenų lietuviški pavadinimai sudaromi laikantis lietuvių bendrinės kalbos normų“.

23. Įstatymo 17 straipsnio 3 dalies nuostata „užrašas lietuvių kalba turi būti didesnis už užrašą užsienio kalba“ reikš nepagrįstą administracinę našta ūkio subjektams ir ribos dizaino sukūrimą bei meninės saviraiškos laisvę. Atsižvelgiant į tai, kad nurodyta nuostata neproporcinga Įstatymo projekto tikslams, siūlytina jos atsisakyti.

24. Įstatymo projekto 18 straipsnio 1 dalyje brauktinas perteklinis žodis „dalyko“.

25. Įstatymo projekto 20 straipsnio 1 dalyje pateikiama nuostata „turi būti taisyklingi“ nėra apibrėžta, todėl siūlytina ją keisti nuostata „laikantis bendrinės lietuvių kalbos normų“. Atsižvelgiant į tai, kad juridinių asmenų pavadinimus reglamentuoja Įstatymo projekto 16 straipsnis, 20 straipsnio 1 dalyje siūlytina atskirai neišskirti juridinių asmenų pavadinimų. Įstatymo projekto 20 straipsnio 1 dalies formuluotė „norminių teisės aktų“ keistina bendresne formuluote – „teisės aktų“.

26. Siekiant dermės su Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų įstatymo 4 straipsnio 12 dalimi, Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo 2 straipsnio 34 dalimi, Lietuvos Respublikos nevyriausybinų organizacijų plėtros įstatymo 2 straipsnio 1 dalimi, būtų tikslinga patikslinti Įstatymo projekto 21 straipsnio 2 dalį, kartu atsisakant konkrečių institucijų pavadinimo įvardijimo konstituciniame įstatyme, ir, apibrėžiant institucijos tikslus, nustatyti, kad ji bendradarbiauja su valstybės institucijomis ir įstaigomis, mokslo ir studijų institucijomis, kitais švietimo teikėjais, nevyriausybinėmis organizacijomis.

Konstituciniame įstatyme vengtina konkrečių institucijų pavadinimų nurodymo, juo labiau veiklos formos nurodymo, kadangi toks reguliavimas ribos Vyriausybės vykdomąją kompetenciją tvarkyti krašto reikalus. Visa tai, ką Vyriausybė daro įgyvendindama Konstitucijoje ir įstatymuose jai nustatytą kompetenciją, yra valstybės valdymo reikalų sprendimas (Konstitucinio Teismo 2001 m. lapkričio 29 d., 2003 m. gegužės 30 d. nutarimai). Konstatavus, kad įstatymais yra apriboti konkrečiai valstybės valdžios institucijai Konstitucijoje priskirti įgaliojimai, kartu konstatuotina, kad yra pažeidžiamas Konstitucijos 5 straipsnis, taip pat konstitucinis valdžių padalijimo principas (Konstitucinio Teismo 2002 m. liepos 11 d. nutarimas). Konstituciniu įstatymu įtvirtinus konkrečią instituciją ir jos veiklos sąlygas, bus apriboti šios institucijos valdymo, veiklos, reorganizavimo, pertvarkymo ir likvidavimo atvejai, sąlygos ir tvarka. Atsižvelgiant į tai, siūlytina Įstatymo projekto 22 straipsnyje ir kituose susijusiuose straipsniuose nurodyti ne konkrečią instituciją, o apsiriboti bendro pobūdžio nuostata (pvz., valstybės institucija, turinti įgaliojimus atlikti valstybinės kalbos priežiūrą, ir pan.). Visuotinai pripažintina, kad ši valstybės institucija prisidės saugant visuomeninę vertybę – valstybinę kalbą. Kartu tikslinga įtvirtinti šios institucijos tikslą – apsaugoti lietuvių

kalbą, užtikrinant, kad ūkio subjektai bei valstybės ir savivaldybių institucijos laikytųsi šio įstatymo reikalavimų. Atitinkamai tikslintinas Įstatymo projekto 25 straipsnis.

27. Pagal Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymą išskiriama ne kontrolės, o ūkio subjektų veiklos priežiūros funkcija. Dėl šios priežasties Įstatymo projekto 22 straipsnio 1 dalyje žodis „kontroliuoja“ keistinas žodžiu „prižiūri“. Šiuo aspektu tikslintina Įstatymo projekto 1 straipsnio 1 dalis žodį „kontrolė“ keičiant žodžiais „priežiūrą ir kontrolę“.

28. Konstituciniai įstatymai pagal savo prigimtį įtvirtina vertybinius kriterijus ir nedetalizuoja teisių ir pareigų taip, kad būtų galima nustatyti atsakomybės taikymo ribas. Atsižvelgiant į tai, Įstatymo projekto 24 straipsnis brauktinas kaip perteklinis, kadangi atsakomybę už valstybinės kalbos vartojimo pažeidimus nustato Administracinių nusižengimų kodeksas. Dėl šios priežasties Įstatymo projekto 1 straipsnio 1 dalyje taip pat brauktini pertekliniai žodžiai „ir atsakomybę už šio įstatymo pažeidimą“ bei atsisakytina perteklinių Įstatymo projekto 22 straipsnio 1 dalies nuostatų dėl sankcijų už teisės aktų pažeidimus taikymo, kadangi sankcijos, kaip minėta, nėra šio Įstatymo reguliavimo dalykas.

29. Lietuvos Respublikos Vyriausybė 2015 m. birželio 17 d. nutarimu Nr. 606 „Dėl Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos konstitucinio įstatymo projekto Nr. XIIP-558“ yra teikusi išvadą dėl Įstatymo projekto ir iš esmės jam pritarusi. Minėto Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo 2-5, 9-14, 16, 18-19, 21-22, 24-27, 29-30 punktuose pateiktos pastabos ir pasiūlymai iš esmės aktualūs ir dabar.

Ministras Pirmininkas

Kultūros ministras

Kultūros ministrė
Liana Ruokytė-Jonsson

2017.10.31

visųjų ryšių skyriaus ved. p.
spec. d. p. e. kalbų tarnybos
funkcijai Vilniaus Lietuvių
2017-10-27

P. e. Teisės š. v. d. p.
Roslėta Jukaitė
2017-10-31

**LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS KANCELIARIJA
TEISĖS GRUPĖ**

IŠVADA

**DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS NUTARIMO „DĖL LIETUVOS
RESPUBLIKOS VALSTYBINĖS KALBOS KONSTITUCINIO ĮSTATYMO PROJEKTO NR.
XIIP-558“ PROJEKTO (toliau – Nutarimo projektas)
(Nr. TAP-17-1273(2); TAIS Nr. 17-7606(4))**

2017-11-08 Nr. NV-2838

Vilnius

Įvertinę Nutarimo projekto, atitiktą įstatymams, Vyriausybės nutarimams, teisės technikos reikalavimams, esminių pastabų ir pasiūlymų neturime, tačiau atkreipiame dėmesį, jog Nutarimo projekto nuostatas reiktų tikslinti redakciniu ir stiliaus aspektu pagal žemiau pateiktus pastebėjimus:

- Reiktų tikslinti Nutarimo projekto 1 punkto dėstymą, kadangi iš pateiktos formuluotės nėra aišku, ar Valstybinės kalbos konstitucinio įstatymo projekto (toliau – Įstatymo projektas) 1 str. 4 dalį siūloma palikti ar atsisakyti, be kita ko, pastebėtina, kad Nutarimo projekte pastaba teikiama tik dėl Įstatymo projekto 1 straipsnio, nors teigiama, kad vertinamas sistemiškai visas Įstatymo projektas.

- Nutarimo projekto 3 punkte reiktų stiprinti pateiktos pastabos argumentaciją – pateikta formuluotė suponuoja tarsi Įstatymo projekto 6 str. 1 dalies ir 7 straipsnio sutaptis tik dėl sprendimų priėmimo, tačiau, šiuo konkrečiu atveju, reiktų akcentuoti minėtų straipsnių atribojimo problematiką.

- Nutarimo projekto 8 punkte prieš žodžius „faktinių situacijų“ įrašytinas žodis „visų“.

- Nutarimo projekto 11 punkto pirmasis sakinytis yra deklaratyvus, nepagrįstas įstatyminėmis nuostatomis, taipogi minėtame punkte vartojama formuluotė „nuostatos bus imperatyvios“ turėtų būti keičiama „nuostatos yra imperatyvios“, taipogi pastebėtina, kad minėto punkto paskutinis sakinytis yra nepagrįstas jokias argumentais: visų pirma, ar iš tiesų visi nurodomi klausimai turėtų būti reguliuojami konstituciniame įstatyme, kartu akcentuojant, kad nėra aišku, kas turėta omenyje vartojant sąvoką „programos“, „lietuvių kalbos finansavimo modelis“ ir pan.

- Nutarimo projekto 12 punkto paskutinio sakinio reiktų atsisakyti kaip perteklinio.

- Nutarimo projekto 13 punkto siūlomo Įstatymo projekto 9 str. antraštė neatitinka siūlomo straipsnio turinio.

- Turėtų būti koreguojamas ir Nutarimo projekto 15 punktas, nes pateikta ištraukta iš Konstitucinio Teismo doktrinos (minėto punkto antrasis sakinytis) nėra tiesiogiai susieta su siūlymu dėl Įstatymo projekto atitinkamų nuostatų (minėto punkto pirmasis sakinytis).

Teisės grupės vyriausiasis patarėjas

Aleksandr Radčenko

Gerda Štaraitė-Barsulienė, tel. 8 706 63 791, el. p. gerda.staraitė@lrv.lt

